

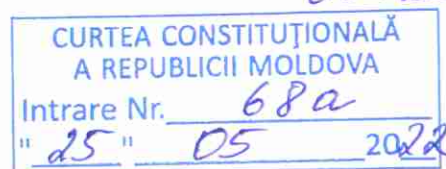
**Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova**

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994
cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției
Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

**pentru controlul constituționalității unor prevederi ale articolului 365⁵ din Codul
Contravențional al Republicii Moldova**

I – AUTORUL SESIZĂRII

Deputați în Parlamentul Republicii Moldova
Parlamentul Republicii Moldova
Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt 105,
Chișinău 2073

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are drept obiect examinarea constituționalității unor prevederi ale articolului 365⁵ din Codul Contravențional nr.218 din 24 octombrie 2008.

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

La 14 aprilie 2022, prin Legea nr.102 pentru modificarea unor acte normative, Codul Contravențional a fost completat cu art. 365⁵ „Încălcarea drepturilor cetățenilor prin răspândirea atributelor și simbolurilor general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni”.

„Confecționarea, vânzarea, răspândirea, deținerea, deținerea în vederea răspândirii și utilizarea în public a atributelor și simbolurilor general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război și crime împotriva umanității, precum și a propagandei sau glorificării acestor acțiuni **se sancționează cu amendă de la 90 la 180 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 30 la 60 de ore aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 360 aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 360 la 600 unități convenționale aplicată persoanei juridice.**”

Obiectul criticilor de neconstituționalitate din prezenta sesizare îl constituie textul „**se sancționează cu amendă de la 90 la 180 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității**” din partea sancționatorie a normei.

Astfel, vom iniția prezenta critică de neconstituționalitate de la bazele teoretico-practice ale normei contravenționale. Și anume, **structura logico-juridică** a normei indică elementele componente și reciproc dependente care asigură organizarea logică a prescripției normei, indiferent de formularea ei literală și de ramura de drept din care face parte.

Componenta trihotomică a normei nu este întâmplătoare, ea corespunde exigenței logice după care orice prescripție, pentru a dobândi semnificația și autoritatea unei norme juridice, **trebuie să stipuleze condițiile în care unele categorii de subiecte vor manifesta o anumită conduită, să precizeze în ce constă această conduită și care sunt urmările ce decurg din nerespectarea ei.** Schema structurii logico-juridice a normei se poate exprima prin formula: „în cazul în care (daca cineva) ...atunci trebuie... ce?...”.

Prin urmare, în cazul articolului 365⁵ din Codul Contravențional, partea dispozitivă prevede: „Confecționarea, vânzarea, răspândirea, deținerea în vederea răspândirii și utilizarea în public a atributelor și simbolurilor general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni”.

Observăm, și propunem atenției Înaltei Curți să accepte faptul că partea dispozitivă **nu conține un spectru exhaustiv al atributelor și simbolurilor** (lista acestora poate fi infinită și apreciată subiectiv) care pot intra sub incidența normei.

În acest sens, pe lângă viciile de calitate ale legii, despre care vom argumenta *infra*, atragem atenția, că prin redacția normei în respectiva stilistică juridică, **agentul constatatator dispune de o marjă de discreție nedeterminată** (pentru aprecierea: care simboluri și atribute „sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni”). Or, această apreciere este eminamente importantă pentru stabilirea sancțiunii contravenționale. Cu alte cuvinte, dispozițiile prohibitive comportă un caracter incert.

Revenind la **sancțiune**, care reprezintă acel element al normei juridice care fixează urmarile încălcării dispoziției; ea oferă răspuns întrebării: „care sunt consecințele încălcării dispoziției?”.

Sancțiunea constituie măsura luată împotriva dorinței sau voinței aceluia care nesocotește dispozițiile normelor juridice. Rezultă că scopul sancțiunii este eminamente constructiv, neurmarind răzbunarea frustă.

În cazul normei contravenționale prevăzute la art.365⁵, sancțiunea este descrisă „se sancționează cu amendă de la 90 la 180 de unități convenționale aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității[...]”.

Esența criticii de neconstituționalitate se naște prioritar din perspectiva principiului proporționalității juridice, precum și contradicția cu principiul individualizării și răspunderii contravenționale, precum principiului constituțional al accesului liber la justiție și dreptului la un proces echitabil.

Pentru desfășurarea criticii de neconstituționalitate, vom face apel la prevederile articolului 400 alin.(5), potrivit căruia: „Procese-verbale cu privire la contravențiile prevăzute la art.75, 76, 92, 165, 181 și 227 se remit spre examinare comisiei administrative, iar procesele-verbale cu privire la contravențiile prevăzute la art.54¹, 63–65, 65², 65³, 67, 68, 78¹–78², 88, 107¹, art.157 alin.(2), (3) și (12), art.243¹, art. 277¹ alin. (3), (5) și (6), art.312¹, 316, 317, 318¹, 320, 322–324, 330⁴, 335–337, 342, 352–353 se remit spre examinare în fond instanței de judecată competente.”

Urmărind logica expunerii, vom evidenția cu titlu de analogie art.322 din Codul Contravențional, în condițiile căruia și în coroborare cu art.400, agentul constatatator, urmează să remită procesul-verbal spre examinare în fond instanței de judecată competente.

Prevederi similare se conțin și în articolul 401 alin. (3): „Procese-verbale cu privire la contravențiile prevăzute la alin.(1¹) se remit spre examinare în fond instanței de judecată competente.”

Deci observăm că, din textul normei criticate, **instanța de judecată este ținută de decizia agentului constatatator prin care persoana a fost deja recunoscută vinovată și în privința căreia a fost aplicată sancțiunea sub formă de amendă, iar instanței de judecată nu-i rămâne decât să aplice sancțiunea complementară, fără a avea**

posibilitatea de a examina cauza contravențională în fond, pentru asigurarea unui proces echitabil. Or, aceasta reiese expres din prevederile art.395 alin.(1) lit.c) Cod Contravențional.

În acest sens, examinarea de către instanța de judecată a chestiunii de aplicare a unei sancțiuni complementare, separat de fondul cauzei contravenționale, constituie un non-sens juridic, și contravine sensului art.395 alin.(1) lit.c), iar complementar, contravine principiului nemijlocirii judecării cauzei, contravenind prevederilor art.20, 21, 54, 114, 115, 117, dar și Convenției Europene a Drepturilor Omului, în special art.6.

Altfel spus, din momentul emiterii deciziei de către agentul constatatator în privința acțiunilor ce cad sub incidența art.365⁵, cauza se consideră examinată, o altă autoritate o poate examina exclusiv în condiții *post-factum* și doar cu titlu de contestație.

În acest sens, subliniem că în Hotărîrea nr.4/2018, Curtea Constituțională a reținut că în respectiva circumstanță, în care instanța de judecată este legată de constatările de fapt ale unor autorități administrative, rolul acesteia se reduce la o simplă formalitate de validare automată a actului de constatare și de aplicare a sancțiunii sub forma privării de dreptul de a ocupa anumite funcții, fiind lipsită de exercitarea deplinei jurisdicții.

Astfel, considerăm oportună desfășurarea criticii de neconstituționalitate pornind de la **prevederile art.20 din Constituție**, care reprezintă blocul fondator al sistemului democratic, în care orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă în cazul lezării drepturilor sale.

Textul art. 20 indică în mod direct existența unei obligații active a statului de a asigura dreptul la satisfacție efectivă în justiție. Termenul „efectivă“ este cheia elaborării cadrului obligațiilor statului.

Dispoziția care garantează accesul liber la justiție și asigură, în același timp, unitatea reglementărilor constituționale și legislative pe întreg teritoriul țării este cuprinsă în alin. (2) al articolului analizat și prevede că nicio lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Curtea Constituțională menționează că principiul accesului liber la justiție urmează a fi privit nu doar ca o garanție fundamentală pentru exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților persoanei, ci și ca o normă imperativă chemată să dea sens noțiunii de “stat de drept”. Or, conform art.1 alin.(3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

În Hotărîrea nr.4/2018, Curtea reține că principiul legalității – componentă a statului de drept – îl obligă pe legislator să reglementeze în mod clar competența instanței de judecată și a organelor administrative de a examina cauzele contravenționale. În acest sens, Curtea menționează că legea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului.

Curtea menționează că la judecarea cauzelor contravenționale, care i-au fost acordate în competența sa prin lege, instanța de judecată are atât atribuția, cât și obligația de a examina cauza sub toate aspectele, complet și obiectiv, cu respectarea dreptului la un proces echitabil și la apărare.

Or, potrivit articolelor 452 alin. (1) și 458 alin. (1) din Codul contravențional, instanța de judecată, judecând cauza contravențională în ședință publică, oral, nemijlocit și în

contradictoriu, este obligată să determine: a) caracterul veridic al contravenției imputate; b) existența cauzelor care înlătură caracterul contravențional al faptei; c) vinovăția persoanei în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional; d) existența circumstanțelor atenuante și/sau agravante; e) necesitatea sancționării și, după caz, caracterul sancțiunii contravenționale; f) alte aspecte importante pentru soluționarea justă a cauzei.

Cu titlu de *analogie juridică*, menționăm că în Hotărîrea nr.4/2018, Înalta Curte a reținut că atât timp cât competența de examinare a contravențiilor care prevăd sancțiunea „privarea de dreptul de a deține o anumită funcție sau de a desfășura o anumită activitate” aparține instanței de judecată, legislatorul nu poate atribui în mod paralel competența de a aplica sancțiunea principală – „amenda” – unei autorități administrative, care, respectiv, urmează să constate și vinovăția persoanei, iar competența de a aplica sancțiunea complementară obligatorie – „privarea de dreptul de a deține o anumită funcție sau de a desfășura o anumită activitate” - să o atribuie instanței de judecată.

În astfel de situație, competențele instanței ar fi limitate, creându-se precondiții pentru încălcarea dreptului constituțional la un proces echitabil. Or, în cauza *Chevrol vs. Franța*, Curtea Europeană a reliefat că exercitarea deplinei jurisdicții de către o instanță presupune să nu renunțe la nici una din componentele funcției de a judeca. Aceasta trebuie să se bucure de plenitudine de jurisdicție, atât în ceea ce privește stabilirea faptelor, cât și în ceea ce privește aplicarea dreptului.

Imposibilitatea de a se pronunța în mod independent asupra anumitor aspecte cruciale pentru soluționarea litigiului, cu care a fost sesizată, ar putea constitui o încălcare a art. 6 § 1 din Convenția Europeană.

În aceeași speță, Curtea Europeană a menționat că instanța este aceea care trebuie să fie competentă pentru a stabili faptele, administrând probele necesare, iar apoi, pentru a alege normele juridice aplicabile, a le interpreta și a le aplica în mod concret, iar dacă chestiunea privind stabilirea faptelor sau interpretarea dreptului se află în competența unei autorități administrative, a cărei soluție se impune instanței, știrbește plenitudinea de jurisdicție de care aceasta trebuie să se bucure.

Așadar, Curtea reține că atunci când sunt obligate, prin lege, să accepte constatările de fapt ale unor autorități administrative instanțele de judecată sunt private de competența de a desfășura o examinare independentă a litigiului cu care sunt sesizate.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene, în jurisprudența sa, a susținut că, pentru ca un organ judiciar să poată fi calificat drept „organ judiciar care are competență de fond”, acesta trebuie să aibă în special competența de a analiza toate problemele de fapt și de drept relevante pentru litigiul cu care este sesizat (hotărârea Tribunalului din 15 mai 2012, Nijs/Curtea de Conturi, cauza T-184/11 P, §§85-86; hotărârea Tribunalului din 17 iulie 2012, BG/Ombudsmanul European, cauza F-54/11, §117).

În ceea ce privește *incidența art. 54 al Constituției*, subliniem că respectiva normă statuează expres faptul că nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Or, o ingerință în spectrul drepturilor omului urmează a fi justificată de anumite argumente: ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică, ingerința trebuie să fie

proporțională scopului urmărit etc., argumente care nu pot fi identificate în raport cu legea examinată.

Potrivit actelor internaționale, restrângerile și derogările sunt admisibile dacă: a) sunt necesare într-o societate democratică și sunt prevăzute expres de lege; b) se impun pentru a proteja securitatea națională, ordinea, sănătatea sau morala publică, drepturile și libertățile celorlalți; c) sunt stabilite exclusiv în vederea favorizării binelui general într-o societate democratică; d) sunt impuse pentru membrii forțelor armate și poliției.

Drepturile și libertățile trebuie exercitate în cadrul unor coordonate juridice, la care se adaugă cele morale, politice, confesionale, filozofice etc. În plus, însuși conceptul de libertate ține de respectarea drepturilor și libertăților individuale, inclusiv a celor care se exercită în grup, și ale altor persoane. Posibilitatea juridică a stabilirii unor limitări răspunde nevoii de a asigura securitatea juridică a drepturilor și libertăților celorlalți, în perspectiva realizării intereselor lor individuale, naționale, de grup, a binelui public

Nu în ultimul rând, norma criticată contravine unui șir de acte fundamentale în materia drepturilor omului: *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, *Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale*, *Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului*. Actele enumerate prevăd expres condițiile în care este admisă restrângerea drepturilor omului.

În ceea ce privește alte criterii, și anume dacă: Ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional. În acest sens, restricția trebuie să fie compatibilă cu reglementările celor mai importante instrumente universale în domeniul protecției drepturilor omului, cum sunt: *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, *Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice* și *Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*.

Ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, termenul necesar implică existența unei nevoi sociale imperioase. Întrucât statele au îndatorirea de a garanta respectarea drepturilor și libertăților, acestora li se recunoaște și o anumită marjă de apreciere, fie că este vorba despre legislatorul național, fie de alte organe ale statului, inclusiv de instanțele judecătorești, chemate să interpreteze și să aplice prevederile legislației în vigoare.

Ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit. Luând în considerație faptul că natura restrângerii este criteriul după care se apreciază proporționalitatea acesteia, este importantă ideea că restrângerea trebuie să se facă în favoarea interesului general, adică să existe circumstanțe în care restrângerea nu ar afecta interesul general, ci i-ar aduce beneficii.

Or, legea criticată nu corespunde acestor trei criterii motiv pentru care afectează prevederile art.54 din Constituție.

Cu referire la *incidența articolului 23 din Constituție*, subliniem faptul că potrivit art.1 alin.(3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept și democratic, iar în jurisprudența sa constantă Curtea Constituțională reiterează importanța principiului statului de drept pentru o societate democratică.

Or, norma contestată conține prevederi contrare tehnicii legislative, contrare condițiilor de calitate a legii, motiv pentru care contravin art.32 din Constituție.

Curtea a reamintit că preeminența dreptului presupune, *inter alia*, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de către

Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, § 41).

Curtea Europeană a subliniat în jurisprudența sa că expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, i.e. ca aceasta să fie accesibilă și previzibilă (*Rohlena v. Cehia [MC]*, 27 ianuarie 2015, § 50; *Vasiliauskas v. Lituania [MC]*, 20 octombrie 2015, § 154; *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 48). De altfel, Curtea notează că și articolul 23 alin.(2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile.

Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă (*Del Rio Prada v. Spania [MC]*, 21 octombrie 2013, §§ 92, 93). Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele în schimbare presupune exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o mai mare sau mai mică măsură, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (*Kokkinakis v. Grecia*, 25 mai 1993, § 40). Pe de altă parte, utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acesteia cu exigențele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (*Liivik v. Estonia*, 25 iunie 2009, §§ 96–104).

De asemenea, pentru ca legea să îndeplinească cerința previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (*Sissanis v. România*, 25 ianuarie 2007, § 66). O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (*HCC nr.28 din 23 noiembrie 2015*, § 61).

Curtea Constituțională a reținut constant că principiul legalității și al certitudinii juridice este esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept și constituie protecție împotriva arbitrarului. Or, asigurarea respectivelor principii obligă statul să legifereze într-o manieră clară și previzibilă normele de drept adoptate.

Așa dar, adoptarea de către legiuitor a actelor legislative accesibile, previzibile și clare se impune prin pisma art.23 alin. (2) din Legea supremă.

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23 noiembrie 2010, a fost statuat că pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.

Necesitatea examinării calității legii de către autoritățile publice ale Republicii Moldova a fost evidențiată și în jurisprudența CtEDO pe mai multe cauze (*Busuioc v. Moldova*, *Guțu v. Moldova*).

Astfel, în cauza *Guțu v. Moldova*, (*Guțu v. Moldova nr.20289/02*, 7 iunie 2007): „...expresia „prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (*a se vedea Half ord v. the United Kingdom, Reports 1997-III, p.1017, §49*).

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 27 septembrie 2016, a fost statuat cu

titlu de principiu că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. Astfel, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure.

De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.

Respectiva velenie juridică s-a realizat prin fentarea Constituției pe dimensiunea egalității în drepturi și a calității legii, precum și cu ignorarea regulilor tehnicii legislative, fapt care afectează principiul legalității.

Noțiunea de „lege” poate cuprinde surse de drept ca legislația primară ori delegată a unui stat, precum și hotărârile judecătorești (*Kafkaris v. Cipru, hotărârea Marii Camere din 12 februarie 2008, §§ 118-121*). Ea nu include „practicile statale” neconforme cu dreptul scris al statelor ori cu hotărârile judecătorești și cu obligațiile internaționale ale statelor în materie de drepturi ale omului (*Streletz, Kessler și Krenz v. Germania, hotărârea Marii Camere din 22 martie 2001, § 91*).

Pentru a se stabili caracterul de „lege” în înțelesul Convenției și al Constituției, al unei norme de drept, trebuie efectuat un test al „suficienței” acesteia pentru a se verifica dacă norma de drept este accesibilă, clară, previzibilă și dacă oferă garanții împotriva abuzurilor.

Condiția accesibilității impune ca textele de lege să poată fi accesate de către reclamant (*Silver și alții v. Regatul Unit, hotărârea din 25 martie 1983, §§ 87-88*). Dacă se invocă texte sau reguli care suplimentează limbajul vast al unei norme primare și publice, atunci și acestea trebuie să poată fi accesate de către reclamant.

Condiția preciziei suficiente sau a previzibilității presupune existența unor norme de drept detaliate în privința subiectului tratat (*Kruslin v. Franța, hotărârea din 24 aprilie 1990, § 27*). Ea impune o analiză mai riguroasă a normei de drept. Curtea Europeană a statuat că nivelul de precizie al legislației interne „depinde într-o măsură considerabilă de conținutul actului normativ avut în vedere, domeniul pe care este menit să-l acopere, numărul și statutul celor cărora le este adresat” (*Chorherr v. Austria, hotărârea din 25 august 1993, § 25*).

Testul preciziei legii impune ca în situațiile în care legea conferă o anumită marjă de discreție, ea să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (*Silver și alții v. Regatul Unit § 80*). În *Al-Nashif v. Bulgaria* (hotărârea din 20 iunie 2002, §§ 119-123) – un caz care a vizat expulzarea unei persoane din motive de securitate națională –, Curtea Europeană a statuat că „legea trebuie să indice cu suficientă claritate marja de discreție care este conferită autorităților competente și maniera exercitării acesteia, având în vedere scopul legitim al măsurii în cauză, pentru a acorda persoanelor protecția adecvată împotriva ingerințelor arbitrare”.

În concluzie: Criticile de neconstituționalitate se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională conexe, precum principiul legalității și al certitudinii juridice și plenitudinea de jurisdicție a instanței de judecată. Prevederile criticate nu sunt redactate cu suficientă precizie, or, legislatorul nu a delimitat în mod clar marja de apreciere

a faptei contravenționale, nefiind reglementată expres partea dispozitivă a contravenției, prin urmare impunându-se necesitatea examinării cauzelor respective din perspectiva proporționalității și gradului de vinovăție de către instanțele de judecată, or, în lipsa acestei reglementări norma contravine articolelor 1 alin. (3), 20, 54, 114 și 115 din Constituție.

Totodată, observăm în Codul contravențional și alte prevederi care consacră o soluție legislativă similară, fapt pentru care considerăm necesară formularea unei Adrese Parlamentului în vederea operării modificărilor de rigoare, ținând cont de considerentele expuse, inclusiv în scopul evitării unor potențiale condamnări ale Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Cadrul normativ pertinent

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 5

Democrația și pluralismul politic

(1) Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.

(2) Nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 54. Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor,

protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 114

Înfăptuirea justiției

Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.

Articolul 115

Instanțele judecătorești

(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.

(3) Înființarea de instanțe extraordinare este interzisă.

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.

Articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului, pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată strict necesară de către tribunal, atunci când, datorită unor împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

3. Orice acuzat are, în special, dreptul: a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa; b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale; c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloace necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer; d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării; e) să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Urmare celor expuse, în conformitate cu prevederile art.1, 20, 54, 114 și 115 din Constituția Republicii Moldova, art.4 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. art. 4, 38, 39 din Codul Jurisdicției Constituționale.

Solicit Înaltei Curți:

1. Admiterea spre examinare a prezentei sesizări;
2. Exercițarea controlului constituționalității și declararea drept neconstituțională a prevederilor criticare din art.365⁵.

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

VI - LISTA DOCUMENTELOR

VII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Declarăm pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

24 mai 2022

Cu respect,

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Adrian LEBEDINSCHI

